

— Καὶ τὸν ξέρεις τὸ φωνιά ;
 — Πῶς δὲν τὸν ξέρω; Εἶχα καὶ γράμματα τοῦ
 πού μοῦ γράφει νὰ μὴ τὸν προδώσω καὶ θὰ μοῦ δώσει
 παράδες, θὰ προστατέψει τὴ φαμελιά μου, μὰ τὰ
 γράμματα αὐτὰ τᾶσκισα διὰν εἶτανε νὰ μεταφερθῶ
 ἐδῶ ἀπ' τὴ φυλακὴ τῆς Αἴγινας...
 — Ἐκανες καὶ στὴν Αἴγινα;...
 — Ναί! Ἐνα-δύο χρόνια κ' ἐκεῖ... Καὶ μιὰ μέρα
 ἔχασα τὶς φυλακὲς...
 — Κοροῦδεύεις, ρε Μήτηρ ;
 — Μωρὲ τὶς ἔχασα ! Ἐνα μεσημέρι μ' ἔβγαλε
 ὁ φύλακας καὶ μὲ πήγε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὶς φυλα-
 κές, καὶ μοῦ ἀγόρασε ἐλιές, πολλὲς ἐλιές, ἕνα καλάθι
 μεγάλο, γιομάτο, γιὰ τοὺς φυλακισμένους. Καὶ μοῦ
 φόρτωσε τὸ καλάθι στὸν ὄμο καὶ μοῦ εἶπε: «Ἄμε
 μοναχός σου!» Καὶ πήρα τὸ δρόμο, μὰ δὲν μποροῦ-
 σα νὰ βρῶ τὶς φυλακὲς. Στενοχωρέθηκα. Τί θὰ γε-
 νόμουνα; Βρῆκα ἕνα χωροφύλακα στὸ δρόμο... «Ποῦ
 εἶναι οἱ φυλακὲς;» τὸν ρωτάω. «Τί τὶς θέλεις;» μὲ
 ρωτᾷει κι αὐτός. «Εἶμαι φυλακισμένος καὶ τὶς ἔχα-
 σα!» Ἄς εἶναι καλά μοῦ τὶς ἔδειξε... κ' ἔτσ' ἤσα-
 χασα...

Φυλακὲς Συγγοῦ, Μήτρης τοῦ 1919.

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΒΔΟΜΟ ΒΙΒΛΙΟ

Η ΝΙΟΤΗ ΜΟΥ ΜΑΡΑΙΝΕΤΑΙ...

Ἡ νιότη μου μαραίνεται καὶ σβύνει
 Μ' ἀκούραστη ἔχω πάντα τὴν καρδιά.
 Ἄχ! ποῦσαι ὁ οὐρανός, τὰ ρόδα, οἱ κρίνοι,
 Τ' ἄνθη τῆς γῆς, ἡ φεγγαροβραδιά,

Ζητώντας σε γλυκεῖά μου ἀγαπημένη
 Συχνὰ λέει ἡ καρδούλα μου ἡ φτωχή :
 Ἄχ! μήπως καὶ δὲν εἶναι γεννημένη,
 Κι' ἔτσι θὰ μ' ἀργοσβύνεται ἡ ψυχὴ.

ΕΡΗΜΟΣ Ο ΝΕΟΣ...

Ἐρημος ὁ νέος, ἡ παιδούλα μόνη,
 Πικρὸς ὁ κόσμος, βάσανα καὶ πόνοι.

Ὁ ἥλιος λάμπει, κελαδεῖ τ' ἀηδόνι,
 Τὴν ὠραία παιδούλα, ὁ νέος ἀνταμώνει.

Ὁὐράνια ἀγάπη, δυὸ ψυχὲς ἐνώνει,
 Ὁ κόσμος γύρωθε, γλυκὸς ἀπλώνει.

ΕΝΑ ΣΟΥ ΓΡΑΜΜΑ...

Ἐνα σου γράμμι' ἄχ ἕνα γραμματάκι,
 Κι' ἡ καρδιά μου μιὰν ἀνοιξη ξανοίγει,
 Μέσα μου τῆς χαρᾶς τὸ θεῖο πουλάκι,
 Γλυκὰ λαλεῖ, τᾶσπρα φτερά του ἀνοίγει.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ μονάχα, μιὰ στιγμούλα,
 Ἐάφνου σιωπώντας, τὰ φτερά διπλώνει.
 Δὲν ἔχει πιά τὸ θάρρος, ἀγαπούλα,
 Τόσοι καημοὶ τὸ χτύπησαν καὶ πόνοι.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἀθήνα, 8 τ' Ἀπριλίου 1919

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ὁ «Χιονισμένος Χειμώνας» τοῦ Σουηδοῦ συγγρα-
 φέα Γκείνγκερσταμ, πού ἀρχισες τὴ δημοσίευσή του στ'
 φύλλο σου τῆς 30 III, δημοσιεύτηκε κάπου, ὕστερ
 ἀπὸ μιὰ βδομάδα, ὀλάκαιρο, μὲ τὸν τίτλο «Χιονιά». Ἐπειδὴ
 στὴ δευτέρη αὐτὴ μετάφραση ὑπάρχουν τό-
 σα χοντρά μεταφραστικὰ λάθη καὶ τόσες παρανοήσεις,
 ἔτσι, πού σὰ συγκριθῆ με τὴ δικιά μου πού δημοσι-
 εύεις, νὰ γεννιέται ἡ εὐλογία ἀπορία ποῖα τέλος πάντων
 μετάφραση εἶναι ἡ πιστὴ, κρίνω σκόπιμο νὰ δώσω
 στὸ δεύτερο αὐτὸ μεταφραστικὴ τὶς ἀκόλουθες πληρο-
 φορίες.

Γερμανικὰ ἡ χιονιά λέγεται Schneewetter κ' ὄχι
 Schneewinter (κ' ὁ τίτλος λαθασμένα μεταφρα-
 σμένος). Ἐπίσης πὼς τὸ χιονόπορο γερμανικὰ λέ-
 γεται Herbst κ' ὄχι Sommer (γιατὶ αὐτὸς ὅπου
 βλέπει καλοκαίρι στὸ κείμενο, τὸ μεταφράζει χιονόπο-
 ρο), πὼς ἀγνὴ σημαίνει φτωχὸς κ' ὄχι γέρος, πὼς
 Brennen σημαίνει ἀνάβω, καίω, ψήνω, κ' ὄχι φέγ-
 γω, πὼς Pfahl σημαίνει παλούκι κ' ὄχι κάγκελο,
 πὼς Pelz σημαίνει γούνα, καὶ πὼς ἂν βρῆκε σὲ κα-
 νένα λεξικὸ τὴ λέξη αὐτὴ μεταφρασμένη: δέρμα, ἔ-
 πρεπε νὰ νογήση ἀμέσως: προβιά, πετσί τριχωτὸ μ'
 ἄλλα λόγια, πὼς, πὼς... λυπᾶμαι τὸν πολύτιμο χῶρο
 σου.

Μὰ ὁ μεταφραστὴς ὄχι μόνο γερμανικὰ δὲν ξέρει,
 μὰ κ' ἑλληνικὰ. Τὴ νόημα βγαίνει ἀπὸ τὶς φράσεις :
 «Δὲν ἦταν μακριὰ νὰ τελειώσῃ ἡ δουλειά», «μὰ ἐπί-
 πονη ἡσυχία», «ἀδικο ἀλλοιῶς θὰ γίνονταν πρὸς τὴ
 γυναῖκα του, νὰ τοῦ θύμωνε τόσον καιρὸ ἀπάνω στὴ
 γῆ», καί, καί, καί;... Ἄφου ὁ μεταφραστὴς δὲν εἶναι
 ἀκόμα σὲ θέσι νὰ ξεχωρίσῃ τὸ ἀρσενικὸ γένος ἀπὸ
 τὸ θηλυκὸ στὶς ἀντωνυμίες, βάζοντας συχνὰ «της» ἀν-
 τὶ «του» καὶ καταστρέφοντας ἔτσι ὀλότελα τὸ νόημα
 τοῦ κείμενου. Ἄφου ἔπου συναντᾷ γερμανισμό τὸν
 ἀφίνει ἀμετάφραστο. Ἄφου ἀπὸ τὴ μετάφρασή του
 λείπουν ὀλάκαιρες φράσεις... Λυπᾶμαι τὸ χῶρο σου,
 σοῦ ξαναλέω... Τὸ πρῶτο κομμάτι τῶχει σχεδὸν ἀντι-
 γράφει ἀπὸ τὴ δικιά μου μετάφραση καὶ κεῖ πού δὲ
 θέλει νὰ μ' ἀντιγράψῃ κατὰ λέξη, παραμορφώνει τὸ
 κείμενο. Μιὰ ἢ δυὸ ἀκυριολεξίες μπορεῖ νὰ βρῆ κα-
 νελὲς καὶ στὴ μετάφρασή μου, πού ἔγινε χωρὶς λεξικό.
 Ὅχι ὅμως λάθια στοιχειώδη, πού μαρτυροῦνε μιὰ
 τέλεια ἀγνοία τῆς γλώσσας πού καταπιάστηκε νὰ με-
 ταφράσῃ.

Εἶναι γιὰ νὰπορῆ μόνο κανελὲς μὲ τὸ θράσος μερι-
 κῶν ἀνθρώπων. Μὰ θὰ μοῦ πῆς : «Audax lapetii
 genus!» Καὶ θάχῃς δίκιο.

Δικός σου

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

~~~~~  
 = = Γραφεία, Σοφοκλέους 3 = =  
 ~~~~~

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ: Ἐτησίᾳ Δρ. 10.— Ἐξάμηνος Δρ. 6.—

Ἐξωτερικοῦ: > Φρ. 15.— > Φρ. 8.—

Ἐκαστον φύλλον λεπτά 25

Ἀγγελίαι καὶ διαφημίσεις δραχ. 2 ὁ στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΕ τὸν κ. Κωστή Παλαμά δὲ θυμώνομε ὅτο κ' ἂν μᾶς κώλησε στὴ ράχη τὴν ἐτικέττα τῆς «Πατριωτικῆς ἀφέλειας». Ἄς εἶναι κ' ἔτσι. Ὁ «Νουμάς» καὶ «οἱ νέοι τοῦ»—ἀκόμα κ' οἱ μεσόκοποι του, δὲ θὰ πάψουνε νὰ σέβονται τὸν ποιητὴ Παλαμά, ὅπως καὶ τοῦ ἀξίζει, ἀδιαφορώντας γιὰ τοὺς ἀδικούς θυμούς καὶ τὴν ταχτικὴ τοῦ κ. W τοῦ «Ἐμπρός». Ἐμεῖς ἕναν Παλαμά θέλομε, κ' ἐπιμένομε, νὰ ξέρομε: Ἐκεῖνον ποὺ στάθηκε ἕως χτές ἀκόμα κολόνα καὶ ταμπούρι τῆς Δημοτικῆς γλώσσας καὶ ποὺ σὲ κρίσιμες στιγμὲς γιὰ τὸν ἀγώνα μας βγήκε καὶ βροντοφώναξε παληκαρήσια πὼς «ὁ δημοτικισμὸς εἶνε ἡ ἀρετὴ του» καὶ πὼς καμαρώνει νὰ εἶναι περισσότερο Ψυχαριστὴς παρὰ ποιητῆς. Ὅταν ὁ ποιητὴς Παλαμάς δηλώνει αὐτὰ, ὁ κ. W τοῦ «Ἐμπρός» ἄς λέει ὅ,τι θέλει καὶ σ' ὅποια γλώσσα θέλει—ἀκόμα καὶ σὲ Κι-νέζικη.

ΟΥΤΕ ὁ διευθυντὴς τοῦ «Νουμά» οὔτε κανένας συνεργάτης του (Γκόλφης, Πορορίτης, Καρθαῖος κλπ.) ζήτησαν νὰ γράψουν βιβλίον διδακτικὸ κ' εἶναι ζήτημα ἂν τέτια δουλειὰ θὰν τὴ δεχόντουσαν κ' ἂν ἀκόμα οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ὑπουργείου τοὺς παρακαλοῦσανε. Ἄν ὁ «Νουμάς» λοιπὸν ἔψεξε τὴν πολιτικὴ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς τριανδρίας τοῦ Ὑπουργείου δὲν τῷκαμε ἀπὸ λόγους χρηματικούς, καθὼς δι-αδίδουν οἱ κύριοι αὐτοί, μὰ γιὰτὶ νόμισε πὼς ἔτσι ἐξυπηρετοῦσε τὸν ἀγώνα ποὺ τόσο τὸν κακομεταχει-ρίζονται γιὰ νὰ κάνουν τίς δουλιτσες τους. Ὅταν ἀρχίσουνε νὰ μπαίνουνε στὸν ἴσιο δρόμο, ἄς εἶναι ὑπερβῆθαι πὼς ὁ «Νουμάς» πρῶτος θὰν τοὺς χειρο-κροτήσῃ καὶ θὰ ὁμολογήσῃ πὼς γελάστηκε.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ἕνα φυλλάδιον, καλλιτεχνικὰ τυ-παμένο, μὲ πολὺ σωστὲς καὶ πρωτότυπες ιδέες, τοῦ «Τσόμπη: Ἡ ἀ ν θ ρ ω π ὀ τ η ς», γραμμένο ὁμως δυστυχῶς στὴν καθαρεύουσα. Καὶ λέμε δυστυχῶς, γιὰτὶ ἡ μελέτη αὐτὴ ἔχει τόσο σωστὲς ιδέες κ' εἶναι μὲ τέτια μεθοδικότητα συνταγμένη, ὥστε θάπρεπε νὰν τὴ διαβάσουν ὅλ' οἱ διανοούμενοι Ρωμιοί. Συγγραφέας τῆς πολιτικοκοινωνικῆς αὐτῆς μελέτης εἶναι ὁμογενῆς

μεγαλέμπορος τῆς Πόλης καὶ τὴν ἔγραψε ὄχι, καθὼς γίνεται σὲ τέτιες περιστάσεις, ἀπὸ ξιπασιά, γιὰ νὰ δείξῃ σοφία, μὰ γιὰ νὰ προσφέρει κ' αὐτός, σὲ τέτιες κρίσιμες ἐθνικὲς περιστάσεις, σὺν πατριώτης ἀληθινός, μὰ ὑπηρεσία στὴν πατρίδα του. Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Τσόμπη δίνεται χάρισμα σ' ὅποιον τὸ ζητήσῃ στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐλευθερουδάκη, Βασιλείου καὶ Σιδέρη.

ΜΙΑ καὶ τὸ Βασιλικὸ περιβόλι ἔγινε πιά χτήμα τοῦ λαοῦ, ἔπρεπε ὅλα λαϊκὰ νὰ εἶναι ἐκεῖ μέσα, ὅπως κ' εἶναι, ἀκόμα κ' οἱ διάφορες ἐπιγραφὲς ποὺ συσταίνουν ἢ ἀπαγορεύουνε τοὺς ἐπισκέπτες τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. Ἐχωριστὴ ἐντύπωση μᾶς ἔκαμε μιά πινακίδα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια: «Τὴ φύλαξή μου ἀφίνω στὴν εὐγένεια τῶν ἐπισκεπτῶν μου». Ποιὸς θὰ διαβάσῃ τὰ λόγια' αὐτὰ τὰ ζωντανὰ καὶ δὲ θὰν τὰ σεβαστεῖ; Τὸ «Μὴ θίγῃ τὰ δένδρα» τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, ποὺ φυγουράριζε σ' ὅλους τοὺς δημόσιους κήπους, (καὶ δυστυχῶς καὶ σὲ μιὰ-δυὸ μεριὲς τοῦ Βασιλικοῦ), σ' ἔσπρωγε νὰ ξεριζώσῃς ὀλόκληρο δέντρο καὶ νὰ δειροῖς μ' αὐτὸ ἐκεῖνον ποὺ τῆραψε. Τὸ μὴ θίγῃ καὶ τ' ἀπαγορεύεται τὸ κόπτειν καὶ τ' ἄλλα ἀπαρέμφατα ἔξοριστηκαν τελειωτικὰ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ περιβόλι καὶ γιὰ τοῦτο τοῦ ταιριάζει ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ λαϊκοῦ περιβολιοῦ.

ΑΝ πετύχει τὸ νέο Ἐθνικὸ Δάνειον, ὅπως καὶ θὰ πετύχει σίγουρα, τὴ μισὴ του ἐπιτυχία θὰν τὴ χρωστάει στὴν ἐπιτυχημένη, τὴν καλλιτεχνικὴ ρεκλάμα ποὺ τοῦγινε—ἕνα ρεκλαμάρωμα ἀληθινὰ Ἀμερικανικὸ ποὺ ἀπόδειξε πόσο χρήσιμο εἶναι τὸ «Γραφεῖον δημοσιότητος» τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ μὲ πόση ἀριστοτεχνικὴ μαεστρία διεύθυνε ὀλην αὐτὴ τὴ διαφημιστικὴ κίνηση τοῦ νέου Δανείου ὁ Γεν. Γραμματέας κ. Μιχ. Ρινόπουλος. Οἱ καλλιτεχνικοὶ πίνακες ποὺ κυριολεκτικῶς στολίζουνε τοὺς κεντρικοὺς Ἀθηναϊκοὺς δρόμους θὰ θέλαμε, ὅταν τελειώσῃ πιά ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δανείου, νὰ χρησιμοποιηθοῦνε γιὰ καιῶν ἄλλη διαφήμιση, ἔστω καὶ ἰδιωτικὴ, γιὰ νὰ μὴ χάσουνε οἱ δρόμοι μας ἕνα τέτιον καλλιτεχνικὸν στολίδι.

Ο ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ

(Κατὰ τὸν Σίλλερ).

Στὴν Ἀρχιμήδη, μιὰ φορὰ, πῆγε ἕνα παληκάρι μὲ πόδο μὲ στὰ στήθη του γιὰ μάθησι, καὶ τοῦτε :

Μάθε καὶ μένα, Δάσκαλε, τὴν τέχνη Σου τὴ θεία, ποὺ τόσο ζουμεροὺς καρπούς ἔδωσε στὴν Πατρίδα, κ' ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τίς μηχανὲς τὰ τεῖχη μας φυλάγει.—

Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Σοφός, κ' ὁ Δάσκαλος τοῦ λέει :

Τὴν Τέχνη θείαν ἐκάλεσες, κ' ἀλήθεια ποῦνε θεία, μὰ ἦτανε τέτοια καὶ προτοῦ δουλέψῃ τὴν Πατρίδα. Κ' ἂν ἀπ' αὐτὴν καρπούς ζητᾷς, καρπούς μονάχα θέλεις, δὲν εἶναι ἀνάγκη τῆς θεικιάς, κ' ἡ ἀνθρώπινη σὲ φτάνει.— Κεῖνος ποὺ ἐπιθυμᾷ Θεά, νὰ μὴ ζητάει γυναικα !

Κ. ΚΑΡΘΑΪΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

„ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ“

(Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ)

Α'

Όταν ξεσπομεύονται οι λαοί
και ξεθεμελιώνονται οι πατρίδες
μέσα σ'αὐτὸν πόλεμον τῆ βῆ
κ' ἔξω και παράμερα δὲν εἶδες ;

Μὲ τοὺς στίχους αὐτοὺς, ἔκλεινε ὁ ποιητὴς Παλαμᾶς τοὺς «Βωμοίς», τὸ προτελευταῖο τοῦ βιβλίου, πὸν φάνηκε στὰ 1915. Καὶ σὰ νὰ ἤθελε νὰ τοὺς ἀληθέψη τὸ νόημα, σύνθεσε τὰ «Παράκαιρα» μέσα στῶν πολέμων τῆ βοή, γιὰ νὰ κοιτάξῃ μὲ τὸ γαληνὸ καὶ θαυτὸν τοῦ ποιητικὸ μάτι, ἄλλη μιὰ φορὰ, σὸν ἔξω και παράμερα, τοὺς μακαρισμένους κόσμους τῆς ψυχῆς. «Όμως τόσο δεμένος, εἶναι πάντα ὁ ποιητὴς μὲ τὰ τριγύρω του γεγονότα, πὸν και σὸν ξεμοναχιάζεται ἀκόμα, νοιώθει, ματιεύει τὴν ἐπίδραση καὶ ἀθέλητα ζουγραφίζει τὰ τωρινά, ἴσως και κεῖ πὸν δὲν τὸ ὑποψιάζεται. Ἔτσι μὲ τὰ «Παράκαιρα» μιλεῖ τὴ λυρική τῆς γλώσσα ἢ ἐποχὴ μας.

Ὁ Παλαμᾶς, παιδὶ τοῦ 19ου αἰῶνα, πὸν πατῶνας στὸν 20ο, τοῦ συνεχίζει τὴν παράδοση, μὰ και τὴν πλαταίνει, τὴ λαμπρύνει και τὴ φέρνει σὲ δρόμους συγκαρινοὺς και πολιτισμένους—φάνηκε σὲ στιγμὴ πὸν τὸ Ἔθνος συγκινημένο ἀπὸ τὸ θάμα τῆς ἀνεξαρτησίας του, πάσκιζε νὰ νοιώσῃ τὴ λευτεριά του και νὰ τὴ μεταχειριστῇ γιὰ μιὰν ἀξιώτερη προκοπή. Ὁ Ἐθνικισμός, θεοσοκεία παλιά, ξεαναφερμένη ἀπὸ τὴν ἰδεολογία τῆς ἀστικῆς κεφαλαιοκρατικῆς τάξης μέσα στοὺς λαοὺς, γιὰ νὰ τῆς δυναμώσῃ τὴν ἐπιρροή, συνεπῆρε ὀλάκερη τὴν ἐποχὴ μας, κ' ἔσπρωξε τὰ μεγάλα πνεύματα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς σὸν νὰ τῆς ἀφιερῶσσαν τὰ φρονικά τους χαρίσματα. Ἔτσι γεννήθηκε ἢ ἀγνή πατριδολατρική μουσα, ρίζωσε μέσα στὴν ψυχὴ κάθε φυλῆς, ἔγινε ἀντικείμενο προσοχῆς ἀπὸ τὸ Κράτος και σιάθηκε ὄργανο του βοηθητικὸ γιὰ τὴ δημιουργία ἐθνικιστικῆς συνείδησης σὺς ἀξύννητες ἴσα μὲ τότε μάζες.

Γιὰ τοῦτο, ἂν ριζοῦμε τὸ μάτι στὰ ἑκατὸ πρῶτο χρόνια τῆς ἀνεξαρτησίας μας, θὰ δοῦμε φρονικὴ τὴ σειρὰ πὸν πρέπει νὰ πάρων οἱ ἄξιοι ἱεροφάντες τῆς διανοητικῆς Ἑλλάδας. Σολωμός, Βαλαωρίτης, Ψυχάρης, Παλαμᾶς. Σταθμοὶ καθένας τους γιὰ τὰ νέα μας γράμματα, κὶ όμως ὄλοι μαζί δεμένοι συναμειάζονται μὲ τὸ νῆμα τῆς πατριδολατρίας. Κὶ ἂν σὲ διάφορα χρόνια φανερωθήκανε, μὰ μιὰ και ἴδια πλατειὰ ἐποχὴ τοὺς γέννησε, τοὺς ἀνάδειξε κὶ ἀξίζει νὰ τοὺς δοξάζῃ.

Τὸ φλογερὸ ἰδανικὸ τῆς πατρίδας, ὄσο δυνατὸ κὶ ἂν εἶναι στὸν Παλαμᾶ, δὲ σιάθηκε μπορετὸ νὰ τοῦ κρησαρχήσῃ σκολαστικὰ τὴ Μουσα. Στὶς καλύτερες λυρικές του στιγμῆς ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς» μᾶς δείχνει τὸν αἰῶνιο ἄνθρωπο πάνου ἀπὸ καιροὺς και τόπους, μπροστὰ σὸν πρόβλημα τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ μαύρη ταραχὴ πὸν τρώει τὴ σκέψη, συνταιριάζεται μὲ τὰ πῦρ τοῦ Μᾶη, μέσα στὰ γλωσσὰ φύλλα τῆς καρδιάς. Ἡ ἁρμονία βασιλεύει. Ἔτσι

τὰ παράκαιρα χωρίζονται σὲ δύο μέρη: τὰ «Μονότροπα» και τὶς «Κακίες φωτιές».

Μουσικὴ θαυμάσια συνεδέει ὄλα τὰ τραγούδια τοῦ βιβλίου. Ἀκόμα και καθένα ξεχωριστὰ δίνει τὴν εἰτύπωση κάποιας μουσικῆς συμφωνίας, πὸν φαίνεται καθαρώτερα μὲ τὰ μοῦθα πὸν ξεπελίζουνται και ξεανάρχονται ὄλωμένα μὲ ὄλη τὴν πολύτροπη και πλοῦσια τέχνη τοῦ ποιητῆ, στὰ μικρῶτερ' ἀπὸ τὰ τραγούδια αὐτά. Τὰ «Δαχτυλίδια», τὰ «Γιασομιά», τὰ «Κοράκια», οἱ «Τάφοι», τὸ ξεχωριστὸ «Κελλὶ» ἀπὸ τὸ πρῶτο μέρος, κὶ ἀπὸ τὸ δεύτερο «Στ' ὄργανο πὸν παίξ' ἢ κῆρη, Ἐδρυδίκη», «Ποιητικὴ» και τὸ πρωτότυπο συνθεμένο «Ἡ παιδοῦλα στὸν τάφο τοῦ Μπότσαρη» φανερώσανε τὴ μουσικὴ σκέψη τοῦ ποιητῆ σ' ὄλη τῆς τὴν ἀρχιτεκτονικὴ διαχρυσικότητα, πάνου σ' ὄλους τοὺς τόνους, τοὺς ὀρθοὺς και τοὺς χρονοὺς. Ἄν σήμερα ἔχομε μετριμένους ποιητῆς ἀπὸ τοὺς δόκιμους (Γρουπάρης, Μαλακάσης, Πορφύρας, Χατζόπουλος) πὸν κροῦνε σοφὰ κὶ ἀπεργάδια στὰ μιὰ χορδὴ τῆς λύρας, ὁ Παλαμᾶς μπορεῖ σύχρονα και κροῦει ὄλες τὶς χορδῆς και τὸ ἔργο του μᾶς δίνει τὸ ἄκονομα μιᾶς ὄρχηστρας. Γιὰ τοῦτο ἀπατοῦμε συχνὰ και κεῖνο τὸ ἰδιαίτερο, πὸν ἀπὸ πρῶτο κοίταγμα, φαίνεται σὸν παραφωνία, σὸν ἀντίφραση, μὰ πὸν τεχνικὰ σὸν ἐπίτηδες νὰ εἶνε θαμμένο γιὰ νὰ δείξῃ ἀπὸ πολλῆς μεριῆς τὸν ποιητικὸ τόνο σὸ αἰσθημα, σὸν πάθος, στ' ὄνειρο, στὴν ἰδέα, ἔτσι πὸν τὸ συνταίριασμά του νὰ φέρῃ τὴ συμφωνικὴ ἁρμονία.

Κὶ ὄσοι δὲν ἔχομε τὴν ἰμπόρεση νὰ ξεχωρίζουμε μέσα σὸν πολῦχο τοῦτο ἔργο, τὶς καθέκαστες ὄμορφιες μιὰ μιὰ, γιὰ νὰ πιάσσανε τὸ ὄνολο μὲ τὴν καρδιά και τὸ νοῦ τους, λογαριάζουμε τὸν Παλαμᾶ γιὰ ποιητὴ σκοτεινὸ. Ἀπαῶλλαχτα καθὼς γίνεται μὲ ὄσους εἶναι συνειδητοί ἀπὸ τὴν ἄπλη μελωδία, σὸν θρηθῇ τὸ ἀγῦμναστο αὐτὶ τους μπροστὰ σὸν μεγάλῳ πρῶπο φῶσημα μιᾶς μπειῶθειας σύνθεσης. Μὰ ἢ σκοτεινάδα τοῦ Παλαμᾶ ἔχει μέσα τῆς κρυμμένο τὸ φῶς, τὸ φῶς πὸν δίνεται σὲ ὄποιον θὰ πασκιῇ νὰ τὸ θεῇ. Κ' εἶναι τοῦτο τόσο πλοῦσιώτερο, ὄσο περισσότερο ἁματωμένος εἶναι κείνος πὸν τὸ ζητᾶ, ἀπὸ νόση, ἀγνόητα κ' αἰστανικότητα. Γιὰ τὸ ὄτι φαίνεται σὸ σκοτεινὴ γραμμὴ δὲν εἶναι παρὰ τὸ διάστημα πὸν στέκεται μεταξῶν τοῦ τεχνίτη πὸν ποιητικὰ στοχάζεται και τοῦ ἀναγνώστη πὸν τοῦ παρακολοθεῖ τὸν τέτοιο στοχασμὸ. ὄσο μικρῶτερο τὸ διάστημα τόσο καθαρώτερο τὸ ἀντικρομα. Καὶ ὄμως τὸ θάθος τῆς ποιητικῆς ἰδέας τοῦ Παλαμᾶ, σὸν θάθος πὸν εἶναι, δὲν ἔχει τάχα τὴ φρονικὴ του σκοτεινάδα; «Ἔχε», γράφει ὁ Ψυχάρης «ἢ σκοτεινάδα τοῦ Παλαμᾶ, κἀτι σαραχτικό, κἀτι τραγικό. Εἶναι σὸν νὰ στέκεται κάποιες ὄ ποιητῆς στὴ μέση τῆς νύχτας τῆς ἀνάστερης, σὸν ν' ἀνοίγῃ μὲ δύναμη τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του, σὸν νὰ τρέμῃ τὸ εἶναι του ὄλο, γιὰ νὰ ἰδῇ τὰνειῶθια, γιὰ νὰ τὴν τάνειπται, γιὰ νὰ ξεδιαλύσῃ τὰξεδιαλύτα, και σὸν νὰ τοῦ ξεφεύγῃ ξαφνικά στὴν ἀμάχη μιὰ κρηνή τοῦ πόνου ἢ ἐνὸς ἀθάσταχτου κρημοῦ.»

**

Τὰ «Μονότροπα» γραμμένα ὄλα τὸν ἴδιο καιρὸ (1917) σὲ στίχο πλάσμένο μὲ τὸ ζευγάρομα δύο ἄλλων χωριστῶν—τῶν ἑπτὰ και τῶν ἔξ συλλαβῶν—μὲ ρίμα πὸν πέφτει συχνὰ στὴ λήγουσα, θὰ

λεγε κανείς πώς θά τα χρωμάτιζε ή μονοτονία του ρυθμού τους. Κι όμως ή ποικιλία της εικόνας, ή αγνώστια της ιρρυφεράδας, ή απλότητα της χάρης, ή δύναμη της έκφρασης, ή πλοῦθος της δημοτικής γλώσσας δίνουνε σ'α τα ποιήμα' αυτά μιαν άμυμητη συνολική κίνηση, έναν κόσμο που μέσα του φανερώνονται πολλές μεριές της άτομικής ζωής του ποιητή. Μά οι μεριές αυτές όσο κι άν ξεγρουνε και φωτίζουνε την προσωπικότητα τέτοιου τεχνίτη, ύφώνονται σέ άντικειμενικούς όρίζοντες με την ικανότητα που έχει αυτός να βλέπη και να αϊσάνεται («νας» σάν όλους.

Τό ταξίδι του ποιητή, σ'α μικρά του χρόνια, σ' έν' από τα Έφιάνησα που τό ιστορίζει σ'α «Γιασεμιά» εϊνε τό μυροδόλο ταξίδι της ανθρώπινης μνήμης σ'α περασμένα του καιρού, σ' άδωο νησι της πρωταρχικής συγκίνησης.

Άπό τότε μου μένει ταραμός, λιγωμός
τάλλο άνάσασμα του άσπρου γιασεμιού σάν καημός.

Άπό τότε άν κρατήσω γιασεμιά, λαχταρώ.
Τά μυρζω, γυρίζω σ'α φευγάτο καιρό
και σ'την ξέγνιαστη χάση των όνειρων πρωϊνών
σκεφτικό παλληκάρι δεκαπέντε χρονών.

Και τό ταξίδι της μνήμης πρός τα πίσω δέ σ'αματῆ. Ξεπλιγεται σ' άκόλουθα τραγούδια. Μπροστά σ'την έκσταση της ψυχής από τον άφρο των άσπρων γιασεμιών φανίζεται ή μαυρίλα του κοπαδιού που πετῆ. «Τά Κοράκια». Οι έγνιες του νού, οι σιρίγγες της ζωής, τα πονηρά και τα πένθημα, οι έρημιές και τα χέρσα, γεμίζουν από τη φοβέρα του λιμασμένου πουλιού. Και μ' αυτή την άπλην εϊκόνα: μέσα σ' άγρό δειλινό ένα κατάμαυρο πέταμα σ'α ούράνια,—δημιουργεί ό ποιητής κομάτι άδής συγκίνησης, με νόημα καθολικώτερο, ξυπνώτικας και ζωντανεύοντας γύρα και μέσα μας πληθος μισοσθημένα μας αϊστήματα. Με τον τρόπο τουτο μῆς δίνεται να νοιώσουμε ποιά εϊναι αυτή ή ποιητική δύναμη, που τόσο συνεπισημένο φαινόμενο, μπορεί και τό άνεβάξει με τη θαθεία της αϊστανικότητα σέ άψηλό σύμβολο της ταπεινής μας ζωής.

Τά κοράκια. Πού πάνε; Πουός χαμός ή ποιά βρομά
ή ποιού άιτου να τους μύρισε γιόμα;

... Άπό σήλιο σέ σήλιο κι από ράχη σέ ράχη
τά τραβάει ποιδ γιατάκι ή ποιά μάχη;

.. Πώς τό οκούσμα τους πέφτει, και μαχαίρι και σφύρα
ποιού άηδονιού θά συντρέψη τη λύρα;

.. Αϊματόχαρες φάρες, μυστικοί καλογέροι
πώς θολώνουν τό διάφανο άγέρι;

.. Τά κοράκια σ'α σπλάγγα, τά κοράκια σ'α νού
τά πλατιά σκίζον κάποιον ούρανο.

Μά γαληνά και στοχαστικά, ό ποιητής, από τα ούράνια γυρίζει τό μάτι του σ'α μυστηριακό χῶμα. Τέσσερες «Τάφου», τέσσερες άγάπες χαμένες στις γής τα θαθιά του τραβούνε τό μυρολόι. Πικρό κι άπελιτισμένο μυρολόι; Όχι. "Υμνος συγκινημένος, χαϊδευτικός, σάν πασάπεμα με της ψυχής τα φτερά, σάν άγαθό φίλημα λατρεμένης μνήμης, σ'α στεναγμός σέ ώρα μακαριότητας, σάν ιρρυφερό νανούριον του άναϊώνιου ύπνου. Με πόσην εϊλάθεια κ' ιερότητα άνοίγεται ή άγκαλιά του στίχου για να κλειση

τις τέσσερες σθημένες ζωές! Ό άδερφός, ό γλυκός φίλος, ή άξέχαστη πρώτη άγάπη, τάδωο μικρό παιδί. Μνήματα που χαρίζουνε την παρηγοριά, που συντροφεύουνε τη σκέψη. Έτσι ή ύποκειμενική κατάνυξη, απλώνεται όλο και περισσότερο, όσο που φτάνει σέ έξεπασμα φιλοσοφικής άντικειμενικότητας, για να συμμαζεντη πάλι σ'α στενό θέμα της, ξαναφέρνοντας σ'α τέλος τη θύμηση της άρχής.

Σ'α κοιμητήρι μέσα, καρδιά μου, πώς χιπής!
Τέσσερες εϊναι τάφοι, οι τάφοι που άγαπής.

Κι ό ποιητής σκύθει τώρα πιδ πολύ σ'α τον έανό του. Κλεισμένος σ'α σπουδαστήρι, μέσα σ'α «Κελλί» του, άσκητής του λογισμού και ιερέας της φαντασίας, εκεί που όλακερα τριάντα χρόνια έμπασε όλη την πλάση, πέλαγο, γής, ούρανο,—φέρνει τό μάτι ιρρυγό του, και περιγράφοντάς το με τη δύναμη της ποιητικής του πνοής, μῆς δίνει τό χαρακτηρισμό της προσωπικότητάς του της ίδιας. Γιατί θέβαια, κι αυτό άκόμα τό θέλημα σ'α μικροπράματα της καθεμερνης συνήθειας, ό τρόπος της τοιοθέτησης και της μεταχείρισης, έχουνε τό θαυν νόημά τους. Άπό τα πλαγιασ'α βιβλία του τραπεζιού, τάνθογιάλια με της μυρδαλιάς τό κλαδί, τη μύρη, σιενή, ξεχειλιμένη βιβλιοθήκη, τα κάδρα του τοίχου, τάλλα φτωχικά στολλίδια, άπ' όλα, μῆς φτάνει κατάβαθα ή γνώριμη φωνή μῆς άδής Μούσας, που τους έδωσε ψυχή, ζωή, κίνηση, δόξα. Με τους σφιχτούς, πλούσιους, γεμάτους, και διαμαντένιους σίχους έδω, όραματιζόμαστε της καρδιάς τους χτύπους, της σκέψης τό δέσιμο, της φαντασίας τό ταίριασμα με τη σοφία, τό αϊστημα τό άκέριο, που πνέει παντού. Κι άκόμα ξεχωρίζουμε τό παράπονο κάποιας άβεβαιότητας, χαρακτηριστικό σημάδι του ποιητή.

Πι δέν εϊμαι, τί εϊμαι, μήτε έξ'α να πῶ.
Εϊμ' έγω και δέν εϊμαι, κ'άφριε ε'α πῶ πῶ άγαπῶ.

Και κάπου άλλου, σάν άποκαλυπτική μύρα, μῆς χιπῆ ή όμολογία του συγκαιρινού μακρομού της τέχνης μας από της πλάσης τό χρυσό φῶς.

Της Άρμονίας χορεύτρας για μῆς πάει πιά ή ριορή
κι άντι φλογέρα ή λύρα,—κουτίλι και χαρτί.

Σ'α όλάνοιχτα της φύσης ή όλόφωτη άγκαλιά
δέ σφιγγει τους βλαστούς μας' γεννούμε σ'α κελλιά.

Της καρδιάς πίνουμε, όχι του Βάχου τό κρασί
τόν Πήγασο ποτίζεις. μαύρο μελάι, Έσύ.

Πιά ό ψάλτης δέ φρονιάζει και πιά δέν τραγουδεί
σ'α όρεικής κιθάρας γεμένους τη χορδή.

Σ'την άπεραντοσύνη καρφώνει τη ματιά
ψυχή με τα δεφτέρια, και νους με τα χαρτιά.

Τά «Μονότροπα» στολλίζονται και μ' άλλα πιδ σ'α τον άπό τό παραπάνου δημιουργήματα. Έπιγραμματα τα περισσότερα, με ζευγάρωμα λυρικής χάρης και σοφίας που σημαδεύουνε πάντα τα πλάσματα του ποιητή, και που φτάνουνε πολλές φορές σέ άριστορρηματική τελειότητα, καθώς σ'α ποιήματα «Ανθ φτωχού» και «Τά δαχτυλίδια», όπου

Συγτός κόσμοι χορεύουν, τέλος, όχι, ούτ' άγχή.
και τάπεραντου οι κύκλοι και τάνθρώπου οι καημοί.

(Σ'τ' άλλο φύλλο τελειώνει)

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕ Γ' ΓΕΡΣΤΑΜ

ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

3.—

Ο Ζέντερμπεργκ ήταν τόσο κουρασμένος πού θούλιαξε μὲς στὸ χιόνι κι' ἄρχισε ἀθέλητα νὰ μουρμουρίζῃ μιὰ προσευχή. Ἡ ἔσφραγισμένη φωνή θύμωσε πὼς ἐκεῖ κοντὰ θραιοκόντουσαν σπίτια κι' ἀνθρώποι καὶ τὴν ξύπνησε ἀπὸ τὸ νάρκωμα κείνο, ποὺ ἤξερε τόσο καλὰ τοὺς κινήματά του ὅσο ποὺ πολλοὶ τοὺς φρόβιτανε. Συγγεντρώνοντας ὅλες του τὶς δυνάμεις, δούλεψε θουτηγμένος ὡς κάτω ἀπ' τὶς μασκάλες στὰ χιόνια, τόσο ὅσο τουλάχιστο γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βλέπῃ ἕνα ἄνθρωπο.

Κεῖνη τὴ στιγμή, ἀκριβῶς δεξιὰ, ἀνακάλυψε ἕνα μακρὸ πέρασμα, πού τὸ χιόνι ἦταν χαμηλότερο. Ὁ λυσοασμένος ἀγέρας εἶχε μαζέψει ὅλο τὸ χιόνι πού μπορούσε νὰ παρασύρῃ, πυργώνοντας το σὲ λόφους. τὸν ἕνα πάνω στὸν ἄλλο, ἔτσι πού τὰ ψηλῶματα ἦτανε πὺ ἐκκολοδιάβατα, σὲ πολλὰ μέρη μάλιστα χωρὶς καθόλου χιόνι. Τὸ πέρασμα πού θραιοκόντανε τώρα πῆγαινε ἴσως τὸ χωριό, γιατί κι' ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ δῶθε εἶχανε ἀνοίξει ἕνα δρόμο.

Ἦτο ἀπὸ μιὴ ὥρα ὁ Ζέντερμπεργκ θραιοκόντανε στὴν εἰσοδὸ τοῦ σπιτιοῦ πού κατοικοῦσε ὁ πλούσιος Λάος καὶ τίναζε τὰ χιόνια ἀπὸ τὰ πόδια του. Σὰν μῆθε εἶδε στὸ δωμάτιο πολὺν κόσμο. Οἱ ἄντρες εἶχαν θαλθῆ νὰ ζεσταθοῦνε μὲ μαῖο καφὲ ἀνακατεμένο μὲ ρακί, μὲ τὸ κουκούκι πού λένε. Ἀκόμα κι' ὁ Λάος καθότανε στὸ θάθος μπρὸς στὸ τραπέζι, μὲ κόκκινο πρόσωπο καὶ ὕγρα μάτια, ἐνῶ οἱ ἄλλοι γελοῦσανε γιὰ κάποιο ἀστεῖο πού θάχε γίρει τὴ στιγμή πού ἐμπαινε ὁ Ζέντερμπεργκ.

Μόλις ἤρθε ὁ νέος ξένος βασίλευσε μὲ μιὰς σιωπῆ μὲς στὸ δωμάτιο κι' ὁ Ζέντερμπεργκ φαινότανε δειλιασμένος καὶ σ' ἀμηχανία, ἐπειδὴ τοὺς εἶχε χιλάσει τὴν ἐνθυμία. Ἐπειδὴ ἦταν ἐνάντια στὴ θρησκεία του νὰ πῆναι δυνατὰ πσιτὰ, δέχτηκε ἕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ ἰδιοχτήτη μόνον ἕνα φλιτζάνι καφέ, πού ἄδειασε μὲ μικρὸς γουλιές, ἀφοῦ πρὶν τὸν ἔβαζε στὸ πιατάκι καὶ φούσγε ἀκατάπαντα τὸ ζεστό πσιτό. Ὅταν τὸν εἶχε πιεῖ, εὐχαρίστησε σοβαρὰ, σκουπίσσε μὲ τὴν ἀνάποδη τοῦ χερσιοῦ του τὸ σιῆμα του κι' ἀκούμπησε τὸ φλιτζάνι στὸ τραπέζι.

«Πῶς τὰ κατάφερες, ἀγαπητὲ Ζέντερμπεργκ, νάρθη μὲ τέτοιον καιρὸ;» ρώτησε τέλος ὁ ἰδιοχτήτης, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ πῆ κάτι.

Ὁ Ζέντερμπεργκ κοίταξε ἕνα γύρο του, ἔβηξε κ' εἶπε σιγά: «Ἡ γρηὴ εἶνε ἀσφαλιστὴ. Πιστεύω πρὶν ἀπὸ τὸ θρόνον νάρθη πεθαίνει κι' ὅλας.»

Μὰ ἡ βίβρα σιωπῆ βασίλευσε ἀμέσως πὺ δωματίου, πού κράτησε ἴσως τὴ στιγμή πού ἤρθε ἡ νοικοκύρεια γιὰ νὰ ρωτήσῃ τί τρέχει τέλος πάντων ἐκεῖ μέσα.

«Ἡ γρηὴ Ζέντερμπεργκ πεθαίνει», ἀπάντησε γλήγορα ὁ Λάος.

«Ἦθελα νὰ ρωτήσω ἂν θὰ μπορούσε νάρθη καρεῖς μαζί μου στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν εἶμαι τόσο μόνος», εἶπε δισταχτικὰ ὁ Ζέντερμπεργκ.

Οἱ ἄντρες κοιταζόντουσαν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο. Κα-

ρεῖς ἀπ' αὐτοὺς δὲν φαινότανε νάρθη μὲφί γιὰ ἕναν τέτοιον περίπατο. Τῷ, πάλι δὲν ἔπρεπε νάρησουν μόνον τὸ γέρο Ζέντερμπεργκ νὰ πῆναι σπύτι του, αὐτὸ τὸ νοιώθαινε ὅλοι. Αὐτὸ θάτανε ἀλήθεια ντροπὴ! Ὁ ἕνας ὅμως δὲν ἤθελε νὰ μῆθῃ σιὸ ἄλλονοῦδ τὸ δρόμο καὶ πὺ εὐχάριστο θάτανε βέβαια γιὰ κάθε περίπτωση νὰ καθίσῃ κανεῖς μὲς στὸ ζεστὸ δωμάτιο παρὰ νὰ τσαλαβουτηχθῆ πέρα στὴ λαγκαδιὰ ἴσως τὰ χέρια μὲς στὸ χιόνι. Οἱ ἄντρες ξινωροπαχίζησαν καὶ πάλι μ' ἀπορία, ἀναρωτιώντας ποιὸς τέλος πάντων ἀπ' αὐτοὺς θάτανε τὸ δρόμο.

«Ἀπ' τὶς γυναῖκες νάρθη καμιά μαζί—αὐτὸ πέφτει πολὺ δύσκολον», εἶπε ὁ Ζέντερμπεργκ ἕστερ' ἀπὸ λίγο.

Ὁ Λάος σηκώθηκε, πλησίασε τὴ γυναῖκα του κι' ἀρχίσαρε νὰ μιλάνε. Μιλοῦσανε σιγά καὶ πολλὴν ὥρα καὶ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα οἱ ἄλλοι καθόντουσαν σιωπηλοὶ καὶ δίχως νὰ τοὺς κοιτῶνε, ἀπασχολημένοι τάχα μ' ἄλλες σκέψεις. Στὸ τέλος ὁ Λάος ἐγγενεσε σ' ἕνα μικρὸ, κοντόπαχο ἄντρα μὲ μικρὰ κι' ἀστραφτερὰ μάτια κ' ἕνα ἀπεριποίητο γένι.

«Ναί, τότε πρέπει νὰ πῆς ἐὸν μαζί, Γιόχαν», εἶπε ὁ Λάος.

Ὁ Γιόχαν ἦταν ὁ ἀδερφὸς τοῦ πλούσιου Λάος. Ἦταν ἕνας μικρὸς, ἡσυχὸς ἐμπορικός, πού κατοικοῦσε πότε δῶ καὶ πότε κεῖ. Ἐκανε γεωργικὲς ἐγκαταστάσεις σιὸς χωρικοὺς, ἐμπορευότανε μὲ πρόβατα καὶ δάνειζε λεφτὰ μὲ τόκο. Καμιά μόνιμη νὰ πούμε θέση δὲν μπόρεσε νάρθη ποτὲ καὶ μ' ὅλο πού δὲν ἦταν καθόλου ἄπορος, ὁ κόσμος τὸν ἀποκαλοῦσε, ἀντιθετὰ ἀπὸ τὸν πλούσιο ἀδερφὸ του, «ὁ φτωχὸς Γιόχαν»!

Σὰ δὲν εἶχε καμιάν ἄλλη δουλειὰ καθότανε ταχυτικὰ μὲ τὸν ἀδερφὸ του, γι' αὐτὸ ὅμως εἶχε κατατήσει πῶς μιὰ συνήθεια, σὰν ἦτανε νὰ γίνῃ καμιά δουλειὰ ἔξω ἀπὸ τὶς συνειδησιμὲνες ἐργασίες, ἢ πού δὲν ἤθελε νὰ κάρη κανεῖς ἄλλος, νὰ τὴν ἀναθέτουνε πάντα στὸ «φτωχὸ Γιόχαν».

Ὁ Γιόχαν σηκώθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα, ἡσυχὸς καὶ σοβαρὸς, σὰ νάρησε κι' ὅλας ἀπ' τὴν ἀρχὴ πὼς σ' αὐτὸν θάπεφτε πάλι στὸ τέλος ὁ κλήρος νὰ πῆναι, κι' ἄρχισε νὰ εἰτοιμάζεται γιὰ τὴν πορεία. Φόρεσε ἕνα παλιὸ πάνω ἀπὸ τὸ δερμάτινο σάκο του, κοίταξε ἔν' ἔγῃ ἀρκετὸ καπνὸ μὲς στὴ σακούλα του καὶ πῆρε στὸ τέλος ἀπὸ μιὰ κρυφὴ γωνιὰ ἕνα μπουκάλι μὲ ρακί, πού ἰδκρυψε στὴν τσέπη του.

«Δὲ θέλει ὁ Ζέντερμπεργκ νὰ ξεκουραστῆ ἀκόμα λίγο καὶ νὰ πῆ κ' ἕνα δεῦτερο φλιτζάνι καφέ;» ρώτησε ὁ Λάος φιλοφρονετικὰ.

Ναί, ναί, τὸν καρέ θὰ τὸν ἔπαιρνε μ' ἐγγνωμοσύνη, μὰ νὰ ξεκουραστῆ πολὺ ἀκόμα δὲν ἔπρεπε. Ἡ γρηὴ θὰ μπορούσε ἴσα ἴσα σπύτι τὴν ὥρα νὰ πεθαί-
νη, κ' ἔν' ἔμπαρθε τίποτα τέτοια δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸ ξεχάσῃ ὁ δὴλ του τὴ ζωὴ. Εἶχανε ἔχσει μαζί πάνω ἀπὸ σαράντα χρόνια καὶ δὲν ἦτανε δὰ καὶ τίποτα μεγάλο, νὰ μπορούσε τουλάχιστο νὰ θραιοκόνται στὸ σπύτι, τώρα πού ἦτανε κοντὰ τὸ τέλος της. Ἡ γυναῖκα τοῦ Λάος ἔλαβε τώρα τὸ λόγο, ἔδωσε δίκιο στὸ Ζέντερμπεργκ κ' εἶπε πὼς τὸ καλύτερο θάτανε νὰ παίρνανε ἀμέσως τὸ δρόμο, γιὰ νὰ φτάσουνε τουλάχιστο στὸ σπύτι, πρὶν σκοτεινιάσει ὀλίγελα.

Τώρα ὅμως ἦτανε τὸ δυσκολότερο.—Ὁ θάνατος

έχει βέβαια τις απαιτήσεις του, κ' η ζωή όμως έχει τις δικές της κι' ο Ζέντερμπεργκ είχε κάτι στην καρδιά του, που ήτανε ακόμα πιο δύσκολο να το εκφραστεί, πώς θ'άδελε δηλαδή να δανειστεί λίγο καρφέ και λίγο λάδι.—Το λίγο που είχανε θα ξοδεύτανε οε λίγο.

Κ' έτσι άρχισε να μιλά για την ταφή. Ναι, πώς θα μπορούσε κανείς να τη θάψει, τώρα που το χιόνι ήτανε τόσο ψηλά, που μόλις ένας άνθρωπος μοναχά μπορούσε να περάσει ανάμεσα απ' το δάσος.

Ναι, πώς αυτό ήταν αδύνατο, όλοι συμφωνούσανε.

Αλλά, έτσι έλεγε ο Λάος, δεν έπρεπε να γίνεται σκέψη για την ταφή πριν ακόμα πεθάνει η γρηά. Ναι, ναι, την ίδια γνώμη είχανε κ' οι άλλοι. Κ' άφρα ή γρηά Λάος σκέφτηκε λίγο κ' έφαξε τις γνώμες, γύρισε πίσω στο Ζέντερμπεργκ μ' ένα δλάκερο φρονίτη καρφέ κ' ένα κανάτι λάδι. Αυτά έπρεπε να νά δειχτεί, γιατί του τα δίνανε με την καρδιά τους, χωρίς ν' απαιτούνε να τα πάρουνε πίσω, γιατί όταν ένας άνθρωπος έχει φροντίδες και δυσκολίες οι άλλοι πρέπει να τον βοηθούνε.

Μ' όλο που ο Ζέντερμπεργκ είχε τόσα θλιβερά πράγματα στο κεφάλι του αισιανότανε και κάποια χαρά γ' αυτό, γιατί όταν επί τέλους πεθαίνουν άλλοι αυτός ο ίδιος πρέπει βέβαια να ζήσει ακόμα.

Ο δρόμος στο γυρισμό ήταν ευκολότερος. Οι δυο άντρες πηγαίνανε οωπαινοντας, ο ένας πίσω από τον άλλο, ακολουθώντας τα φρέσκα ακόμα χνάκια του Ζέντερμπεργκ.

Σά φτάσανε στο δάσος είπε ο Ζέντερμπεργκ: «Εγώ θ' απορήσω, αν η γρηά ζή ακόμα.»

«Αυτό δεν μπορεί να το ξέρη κανείς», απάντησε ο Γιόχαν. Την ίδια όμως στιγμή σκέφτηκε πώς έπρεπε να του πη κάτι τις παρηγορητικό και πρόβλεσε: «Αχ Δέ βαριέσαι, θα ζή ακόμα!»

Σάν έφτασε ο Ζέντερμπεργκ στο σπίτι τίναξε απ' όξω προσεχτικά το χιόνι από πάνω του κ' ύστερα μπήκε μέσα. Κοίταξε το κρεβάτι κ' έμεινε κατάπληκτος οάν το βρήκε άδειανό. «Ένα αίτημα τον κούριεψε οάν απογοήτεψη. Ίσως η γρηά να μη βρισκότανε οε τόσο επικίνδυνη κατάσταση. Ίσως ν'αχε πάει κι' όλας στο παχνί για να μην είνε ολότελα μόνη. Τις τελευταίες αυτές ώρες είχε ζήσει τόσο πολύ με τη σκέψη πώς θα πέθαινε κείνη την ώρα, που άρχισε να αισιάνεται τη γλήγορη αυτή αλλαγή οά μιάν απαγοήτεψη. Ξάφρον άκουσε μιάν εξαστενημένη φωνή, που έτρεμε απ' το κρύο: «Εσύ 'σαι, Ζέντερμπεργκ.»

Πήρισε και είδε τη γυναίκα του, που καθότανε μαζεμένη στο τζάκι. Στηριζότανε στον τοίχο και τα γυμνά της πόδια, που κρατούσε ανώνια στη φωτιά, βγαίνανε έξω από την άκρη του σκεπάσματος, που ήτανε τυλιγμένη. Τα σαχτιά καλλιά της πέφτανε σκουλιά σκουλιά πάνω στο κίτρινόχλωμο πρόσωπό της και το θαδουλοτό στόμα της, που δεν είχε δόντια, τρεμούλιαζε απ' τον ποσοτό.

«Γιατί ζάρωνες κεί δά;» ρώτησε ο Ζέντερμπεργκ και την πλησίασε κ' ένα αίτημα σόβου, οά να μην ήτανε πια συνήμι με τους ζωπιανούς.

«Ένα δυνατό ρίγος διαπεροούσε ολάκερο το κορμί της γρηάς, που μόνο με δυσκολία μπόρεσε ν' απαντήσει:»

«Τουρτούριαζα όλη την ώρα απ' τη στιγμή που-

φυγες.»

Μιά συμπόνια τον συνεπήρε, ακριβώς όπως τη μέρα που κοίταξε για τελευταία φορά το πιστό σκυλί του του κνηγιού, οάν είχε πια γεράσει κι' άρρωστήσει και το πήγαγε στο δάσος για να το τουφειόσουνε.

«Το καλύτερο θ'άνε να ξαναπιάς στο κρεβάτι σου», είπε. «Μπορείς να πιάς μονάχη;»

Κούνησε το κεφάλι της και κάτι μουρμούρισε. Μ' έκφραση πεισματάρικου παιδιού, που δεν μπορεί κανείς να του βάλη φρονήση, σιχρίξε πάλι το κεφάλι της στον τοίχο κ' έκλεισε τα μάτια της, ενώ έτσι άσυνείδητα τένωσε τα πόδια της κοντήτερα στη φωτιά.

Τότε τη σήκωσε στα χέρια του και την πήγε οάν ένα παιδί στο κρεβάτι, την ακούμπησε απαλά και της βόλεψε τα μαξιλάρια.

Μετάφραση ΛΕΟΝΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ

(Το τέλο: σ' ο ερχόμενο).

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Από τα δυό, μās άρεσε τουτό το δχτάστιχο:

Τι όμορφη που είσαι, θάλασσα,
οάν άργιεύεις!
Τι όμορφη που είσαι, θάλασσα,
οά γαληνεύεις!

Μοιάζεις την κόρη που άγάπησα
οά με παιδεύει!
Μοιάζεις την κόρη που άγάπησα
οά με χαϊδεύει!

κ. Πίπη Α. Μαρτίνη (Κέρκυρα). Τα «Νιάτα» είναι καλούτσικα και το τυπάρουνε οδύ:

Αράπα με να σ' αγαπώ
φιλά να σέ φιλένω—
Τό ξέρεις πώς τίν έρωτα
εγώ δεν ζητιανεύω.

Κι αν θες δροσάτα να περάς
τα ολόχρυσά σου νιάτα,
συντρόφε με άλάκρη
στης εύτυχίας τη σφράτα.

Πάνε όμως να μās στέλνετε για την ώρα όλλα, γιατί έχουμε πολλά δικά σου.—κ. Π. Μάργ. Δοκίμασε οε κανένα όλλο θέμα γιατί δ,τι μās έστειλες δείχνει πώς ξέρεις να γράφεις, και πολύ καλά μάλιστα.—κ. Α. Ίκ. «Όχι οάν το πρώτο, γ' αυτό δεν το δημοσιεύουμε. Στείλε μας όλλα, στο καλούτσι του πρώτου, αν μπορείς.—κ. Ί. Ναθ. (Λευκάδα) Ξαναγράφ' το, μ' άσο μπορείς σύντομο, συντομώτατο, γιατί το πόνγει η πο' υλογία το καλό το θέμα σου.—κ. Θ. Α. Μαρ. Καλύτερο τώρα και ίσως δημοσιευτεί άργότερα.—κ. Ν. Σπαρ. (Ν. Φάληρο). Θά δημοσιευτεί άργότερα.—κ. Α. Π. Βορ. (Βόλος) Στείλε μας τίποτ' όλλο, σύντομο όμως κι δχι, για όνομα του Θεού, πατριωτικό.—κ. Νουσταλγό. Στείς στο Παρίσι. Έργα μου βρισκονται στο Βιβλιοπωλείο «Έστία». Πικραγαδάθης είναι κοινό ψευδώνυμο όλης της καρφάς του «Νουμά». —κ. ΝηΟ. Θά δημοσιευτεί, άφου όμως, πρώτα μās δώσεις τ' αληθινό σου όνομα.—κ. Γρ. Ίσαρ. Νά την ξαναδουλέψεις απ' την άρχη τη μετάφραση γιατί οι στίχοι δεν είναι και τόσο καλοί.—κ. Α. Ρ. Κοντ. «Αν ιδεαλνες την περασμένη βδομάδα θάν το δημοσιεύαμε. Σήμερα, είναι παρακάτω πιά.—κ. Π. Σμ. «Η «Μπαλλάδα» θ'άνι έτοιμη οε λίγο και θα πουλιέται 2—2 1/2 δραχμές, δεν ξέρουμαι καλά καλά ακόμα. Για τάλλα τα βιβλια, ρώτησε το Βιβλιοπωλείο Βασιλείου (Σταδίου 42). «Η «αποφουλάτοις» και τα «Όγια τρελλού» θα δημοσιευτούν άργότερα.—κ. Αλεξ. Φοίφ. Στείλε τα ημεϊώματα. Τα ποιήματα είναι δημοσιευμένα. Το διήγημά σου θάν το διαβάσουμε και αν είναι καλό θα δημοσιευτεί.—κ. Θέα. (Μεσολλόγγι). Δεν τους άφινεις να γανγίζον! Ποιός τους λογαριάζει πιά!.—κ. Φοίτο Α. Θά δημοσιευτούν άργότερα. Μη βιάζεσαι.—κ. Αργεα. Καλά, μ' άχι τόσο καλά όπως μπορούσες να νά κάμεις, αν το δούλευες περισσότερο.—κ. Σίς. Θά δημοσιευτεί άργότερα.